



LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 2. maijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas
ierosināšanu (pieteikums Nr. 60/2023), kuru iesniedzis [..] (turpmāk – Pieteikuma
iesniedzējs),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu
atzīt Kriminālprocesa likuma 124. panta sesto daļu, 125. panta trešo daļu un
126. panta 3.¹ daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas
Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam un otrajam
teikumam.

2. Kriminālprocesa likuma 124. panta sestā daļa noteic, ka kriminālprocesā
un procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie
apstākļi attiecībā uz mantas noziedzīgo izcelsmi uzskatāmi par pierādītiem, ja
pierādīšanas gaitā ir pamats atzīt, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis
likumīga izcelsme.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 125. panta trešajai daļai uzskatāms par pierādītu, ka manta, ar kuru veiktas legalizēšanas darbības, ir noziedzīgi iegūta, ja kriminālprocesā iesaistītā persona nespēj ticami izskaidrot attiecīgās mantas likumīgo izcelsmi un ja pierādījumu kopums procesa virzītājam dod pamatu pieņemumam, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa nosaka: “Ja kriminālprocesā iesaistītā persona apgalvo, ka manta nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu, pienākums pierādīt attiecīgās mantas izcelsmes likumību ir šai personai. Ja persona noteiktā termiņā nesniedz ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību, šai personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tai nodarīts saistībā ar kriminālprocesā noteiktajiem ierobežojumiem rīkoties ar šo mantu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normu satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar procesa virzītāja lēmumu nolemts uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodot procesa materiālus izlemšanai tiesai. Ar pirmās instances tiesas lēmumu Pieteikuma iesniedzēja finanšu līdzekļi atzīti par noziedzīgi iegūtiem un konfiscēti valsts labā. Pieteikuma iesniedzējs šo tiesas lēmumu pārsūdzējis, taču ar apelācijas instances tiesas lēmumu tas atstāts negrozīts.

Minētā mantas konfiskācijas procesa laikā ir piemērotas apstrīdētās normas, un Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tās aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā un otrajā teikumā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, pirmās instances tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu tika pārsūdzēts apelācijas instances tiesā, kuras lēmums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 631. panta trešo daļu nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas pirmais teikums nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums], kad stājās spēkā apelācijas instances tiesas lēmums. Pieteikums iesniegts pasta komersantam – valsts akciju sabiedrībai „Latvijas Pasts” – [datums] (pasta zīmogs). Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturrtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam, jo netiek nodrošināts pušu līdzvērtīgu iespēju princips, kā arī tiek pārkāpts nevainīguma prezumpcijas princips.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir viens no sevišķā procesa veidiem kriminālprocesā, tas ir vērsts tikai uz kriminālprocesā radušos mantisko jautājumu atrisināšanu. Šajā procesā netiek noskaidrota personas vaina, bet gan tiek lemts par mantas noziedzīgo izcelsmi vai saistību ar noziedzīgu nodarījumu. Process par noziedzīgi iegūtu mantu ir vērsts uz konkrēta fakta noskaidrošanu un tā mērķis nav atzīt personu par vainīgu konkrēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 10. un 11. punktu*). Tā kā process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izņēmums no mantisko jautājumu risināšanas kārtības pamata kriminālprocesā, šādam procesam var būt atšķirīgi noteikumi, kas vērsti uz ātru un efektīvu tā mērķa sasniegšanu (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*).

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pants vispārīgi neliedz valstīm ieviest prezumpcijas, tostarp pieņēmumu, ka aktīvi iegūti nelikumīgi, ja tas atbilst noteiktiem kritērijiem (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1988. gada 7. oktobra sprieduma lietā "Salabiaku v. France", pieteikums Nr. 10519/83, 28. punktu*). Tāpat pieļauta mantas tiesiskuma pierādīšanas pienākuma pārvešana uz pieteikuma iesniedzēju (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008. gada 23. septembra sprieduma lietā "Grayson & Barnham v. the United Kingdom", pieteikumi Nr. 19955/05 un 15085/06, 45. un 50. punktu*).

Ņemot vērā Satversmes tiesas judikatūru par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu būtību un tā mērķi, kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru šajā

jautājumā, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums, ka Satversmes 92. panta pirmais un otrais teikums liegtu likumdevējam noteikt atšķirīgu regulējumu attiecībā uz pierādīšanas pienākumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Arī Pieteikuma iesniedzēja vispārīgās atsauces uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa direktīvu 2014/42/ES par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā nepamato apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 60/2023), kuru iesniedzis [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš